

УДК 378.147:811.

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-7\(13\)-572-581](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-7(13)-572-581)

Корольова Наталія Лівіївна викладач, Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова, м. Одеса, <https://orcid.org/0009-0002-5761-8752>

Стрелок Надія Володимирівна, старший викладач, загальноакадемічна кафедра іноземних мов, Військова академія, м. Одеса, <https://orcid.org/0000-0002-6953-9333>

Янишин Ольга Каролівна, кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра філології та перекладу, Інститут гуманітарної підготовки та державного управління Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу, м. Івано-Франківськ, <https://orcid.org/0000-0003-2539-7406>

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК ОСНОВА ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ФІЛОЛОГІЧНОМУ КОНТЕКСТІ

Анотація. Активний розвиток сучасного соціуму свідчить про поширення нових концепцій у сфері освіти. Протягом останніх десятиліть зростає популярність міжкультурної комунікації як основи для викладання та вивчення іноземних мов у освітній галузі. Метою статті є характеристика міжкультурної комунікації як основи вивчення іноземної мови через призму лінгвістичних аспектів. Результати дослідження показують, що використання міжкультурної комунікації є досить перспективним напрямом для розвитку педагогічних підходів до організації філологічного навчання. Основні принципи міжкультурної комунікації у філологічному контексті включають культурну чутливість, вивчення ключових історико-культурних особливостей, розуміння нюансів та культурних контекстів, уникнення непорозумінь та вдосконалення мовленнєвих навичок. Водночас успішна реалізація ефективної міжкультурної комунікації передбачає наявність високого рівня культурологічної грамотності серед викладачів, які викладають іноземну мову. Тож, як зазначено в цій роботі, процес вивчення іноземної мови має бути нерозривно пов'язан з дослідженням культури народів, які нею володіють. Основними компонентами іноземної культури, що підлягають вивченню, є такі специфічні для країни елементи, як сімейна культура, традиції, обряди та повсякденна

поведінка. Водночас із використанням міжкультурної комунікації потрібно не тільки досліджувати національно-культурні аспекти, але й приділяти особливу увагу вивченню конкретних фраз і виразів, що використовуються у різних ситуаціях, з особливим наголосом на міжкультурних відмінностях. Здобувачі освіти мають знати про різницю між культурами і розуміти, які можуть бути відмінності в способах спілкування, жестах, поглядах та звичаях. В статті доведено, що групова бесіда та проєктний метод є важливими способами впровадження міжкультурної комунікації під час вивчення іноземної мови. Групова бесіда має бути цікавою та не нав'язливою для студентів. У висновках висвітлено напрями майбутніх досліджень, пов'язаних з подальшим вивченням впливу міжкультурної комунікації на освітній процес.

Ключові слова: міжкультурна комунікація, вивчення іноземних мов, філологія, принципи.

Korolyova Nataliya Livievna Assistant lecturer, Odesa National University named after I. I. Mechnikova, Odesa, <https://orcid.org/0009-0002-5761-8752>

Strelok Nadiia Volodymyrivna Senior teacher, General Academic Department of Foreign Languages, Military Academy, Odesa, <https://orcid.org/0000-0002-6953-9333>

Yanyshyn Olha Karolivna PhD in Pedagogy, Associate Professor, Department of Philology, Interpreting and Translation Studies, Institute of Humanities and Public Administration, Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas, Ivano-Frankivsk, <https://orcid.org/0000-0003-2539-7406>

INTERCULTURAL COMMUNICATION AS THE BASIS OF LEARNING FOREIGN LANGUAGES IN A PHILOLOGICAL CONTEXT

Abstract. The active development of modern society indicates the spread of new concepts in the field of education. In recent decades, the popularity of intercultural communication as a basis for teaching and learning foreign languages in the educational field has been growing. The purpose of the article is to characterize the specific features of the formation of intercultural communication as a basis for the study of foreign languages through the prism of the philological aspect. The study established that the use of intercultural communication is a rather promising direction for the

development of educational approaches to the organization of educational philological training. The basic principles of intercultural communication in a philological context include cultural sensitivity, studying key historical and cultural features, understanding nuances and cultural contexts, avoiding misunderstandings, and improving speaking skills. At the same time, the successful implementation of effective intercultural communication requires a high level of cultural literacy among teachers who teach a foreign language. So, as noted, the process of learning a foreign language should be inextricably linked with the study of the culture of the peoples who speak it. The main components of foreign cultures that should be studied are elements that have national characteristics, such as household culture, traditions, rituals and everyday behavior. At the same time, with the use of intercultural communication, it is necessary not only to investigate national and cultural aspects, but also to pay special attention to the study of specific phrases and expressions used in different situations, with a special emphasis on intercultural differences. Learners need to be aware of cross-cultural differences and understand how there may be differences in communication styles, gestures, attitudes and traditions. The article proves that the group conversation and the project method are important methods of implementing intercultural communication during foreign language learning. Group discussion should be interesting and not intrusive for students. The conclusions also update the future vectors of research, which are related to the further study of the effects of intercultural communication on the teaching process.

Keywords: intercultural communication, study of foreign languages, philology, principles.

Постановка проблеми. Активний розвиток сучасного суспільства вказує на функціонування нових концептів у освітній галузі. Протягом останніх десятиліть інтеркультуралізм як підхід до викладання та вивчення іноземних мов набув широкого поширення у галузі освіти. Дійсно, оскільки процес вивчення іноземної мови все більше пов'язаний з вивченням культури, викладачі та освітяни в усьому світі прагнуть просувати, розвивати та використовувати цей напрям у своїх навчальних програмах. Тому феномен міжкультурної комунікації як основи для вивчення мови є важливою частиною міжкультурної взаємодії, яка переважає в сучасній лінгвістиці. Використання важливих аспектів міжкультурної комунікації у навчанні дає здобувачам освіти не лише теоретичні знання, але й мовленнєві навички та вміння використовувати їх у відповідних соціальних та культурних контекстах. Це вимагає

постійного вдосконалення у впровадженні культурних елементів у вивчення іноземних мов. Водночас реалізація міжкультурного підходу у процесі навчання іноземних мов для здобувачів є важливою частиною розвитку актуальних соціальних навичок, які є затребуваними нині й на ринку праці. Отже, головне завдання викладачів під час формування міжкультурної комунікації полягає в тому, щоб ґрунтовно пояснити причинно-наслідкові зв'язки між різними соціо-культурними процесами, охарактеризувати їхній вплив на певні мовленнєві трансформації, а також сприяти розвитку індивідуального освітнього підходу.

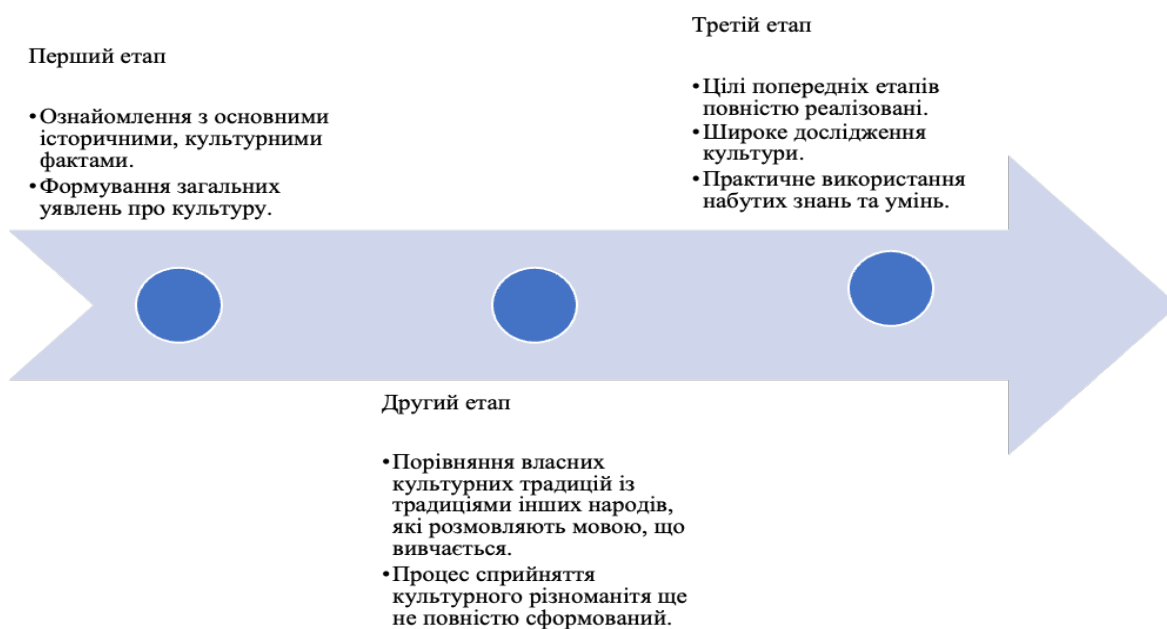
Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні дослідження показують, що вивчення міжкультурної комунікації з філологічної точки зору є актуальним і набуває більш практичного характеру. Зокрема, Е. Гродська, А. Мачулянська та Л. Шапа визначили основні культурно-лігвістичні аспекти викладання іспанської мови [4]. Водночас сучасні інноваційні технології викладання англійської мови охарактеризував Ю. Герасименко [1]. Колектив авторів на чолі із О. Ковтун охарактеризували зміст та виявили ключові аспекти використання деяких засад міжкультурної комунікації у процесі вивчення іноземних мов [5]. Ключові особливості викладання іноземної мови у період дистанційного навчання визначили О. Пилипенко та Л. Козуб [7]. А. Попсуй описав значення міжкультурної комунікації як основи міжкультурного підходу у викладанні іноземної мови [2]. Американський дослідник Е. Рейд охарактеризував сучасні інноваційні педагогічні напрямки [8]. Польський вчений П. Собков'як дослідив формування міжкультурної компетенції у здобувачів освіти через впровадження автономного навчання [11].

Мета статті — аналіз особливостей формування міжкультурної комунікації як основи вивчення іноземних мов у філологічному контексті. Відповідно, основними напрямками дослідження є:

1. Характеристика значення міжкультурної комунікації для вивчення іноземної мови.
2. Розгляд основних принципів та компонентів її формування.
3. Дослідження особливостей реалізації міжкультурної комунікації у філологічному контексті.

Виклад основного матеріалу. Вивчення іноземної мови не можна відокремити від культурного контексту. Розуміння ментальності та культурних особливостей не менш важливе, ніж знання мови. Для розвитку взаєморозуміння між представниками різних спільнот недостатньо знання однієї мови, важливо також розуміти основні соціокультурні цінності.

Сучасні лінгвістичні та культурологічні дослідники стверджують, що культурний компонент має вирішальне значення для комплексної та всеосяжної мовної програми. Культурні елементи можна вводити на початку мовної програми, особливо якщо це перша іноземна мова [2]. Зокрема, у концепті дослідження міжкультурної комунікації А. Селлами-Баклуті формує триетапний підхід до вивчення культури та мови. На першому етапі ті, хто вивчає мову, лише знайомляться з основними історико-культурними фактами та подіями, формуючи певні загальні уявлення про культуру певного регіону. Другий етап міжкультурної комунікації підходить для учнів середнього рівня. На цьому етапі студентам необхідно порівняти культурні традиції власної країни з традиціями мови, яку вони вивчають. В той же час А. Селлами-Баклуті зауважує, що основні шляхи та спроби усвідомлення, емпатії, судження та сприйняття культурного різноманіття все ще розвиваються. Третій етап важливий для тих, хто вивчає мову на поглибленому рівні [10, Р. 115-118]. Цей етап передбачає ґрунтовне дослідження цільової культури, при цьому цілі попередніх етапів повністю досягнені (див. рисунок 1).

Рис 1. Триетапний підхід до вивчення культури та мови

Джерело: складено авторами статті.

Для реалізації ефективної міжкультурної комунікації необхідним є високий рівень культурологічної грамотності у педагогів, що викладають іноземну мову. Ключові аспекти формування культурологічної

грамотності сформовані у теорії американського культуролога Е. Хірша. На думку вченого, категорія культурної грамотності стосується рівня поінформованості суб'єктів щодо культурних особливостей певного суспільства [5, Р. 238]. Однак, для формування ефективного навчання іноземної мови лише комунікативної компетентності недостатньо. Для того, аби розвивати міжкультурний компонент у навчання, усі учасники навчального процесу повинні вміти використовувати наявні в конкретній мові експресивно-емоційні та логічні інструменти, інакше кажучи, розвивати «риторичну компетенцію» або ж «мовну культуру». Це визначається винятковістю мовленнєвих функцій у філології, в становлення свідомості індивіда, у реалізації особою трудової та комунікативної діяльності [5, Р. 238]. Отже, важливим завданням вивчення іноземної мови сьогодні є навчання мови як справжнього і цінного засобу спілкування, а важливою частиною засвоєння є вивчення мови всебічно разом з культурою народу, який нею користується.

Відповідно, міжкультурна комунікація є особливо важливим компонентом вивчення іноземної мови в філологічному контексті, оскільки вона дає змогу зрозуміти культурні особливості і цінності певної етнічної групи [3, Р. 4889]. Це в кінцевому підсумку призводить до ефективної комунікації з представниками різних культур. Це допомагає не лише оволодіти мовою, але й усвідомити та зрозуміти різні аспекти культурного контексту, в якому ця мова функціонує [6, Р. 395]. Основними принципами міжкультурної комунікації є культурна чутливість, вивчення культури, розуміння ключових культурних контекстів та розвиток мовленнєвих навичок (див. таблицю 1).

Таблиця 1.

Основні принципи міжкультурної комунікації у філологічному контексті та їх пояснення

Принцип	Пояснення
Культурна чутливість	Вивчення мови має супроводжуватися усвідомленням різниць у культурних нормах, цінностях, стереотипах та способах спілкування. Здобувачам освіти слід бути відкритими до інших культур і готовими досліджувати їх.
Вивчення основних особливостей не лише мови, але й культури	Здобувачі повинні бути зацікавленими в дослідженні культурних аспектів та традицій, пов'язаних з мовою, яку вони вивчають. Це може включати вивчення історії, літератури, мистецтва та інших аспектів культури.
Розуміння основних нюансів та культурних контекстів	Культура і мова взаємопов'язані, і навчання іноземної мови повинно враховувати культурні особливості. Вивчення культурних аспектів мови допоможе учням зрозуміти, які цінності, традиції та норми існують в цій культурі, і враховувати їх під час комунікації з носіями мови. Крім того, здобувачі освіти мають усвідомлювати, що в різних культурах певні вислови можуть мати різне значення, тому такі вирази не треба тлумачити буквально.

Уникнення непорозумінь	Взаємодія з представниками іншої культури допоможе учням навчитися розуміти нелінгвістичні сигнали, зокрема йдеться про міміку, жести та інтонацію. Це допоможе уникнути непорозумінь та помилкових інтерпретацій під час ведення комунікації.
Удосконалення мовленнєвих навичок	Взаємодія з носіями мови покращує мовленнєві навички, такі як правильна вимова, лексика, граматики та вживання мовних конструкцій у реальних ситуаціях. Вивчення мови в контексті культури допомагає учням набути практичних навичок та відчуття впевненості в комунікації.

Джерело: складено авторами статті.

Вивчення мови повинно відбуватися в нерозривному синтезі з дослідженням культури народів, які розмовляють цією мовою [9, Р. 141]. Елементи, які містять національно-характерні риси, є основними компонентами іноземних культур (див. рисунок 2.)

Рис. 2. Компоненти міжкультурної комунікації

Джерело: складено авторами статті.

Отже, теоретичні мовні знання повинні доповнюватися практичними вміннями здобувачів освіти використовувати власний словниковий запас у конкретних контекстах [11, Р. 52]. Саме тому важливим є вивчення світу мови, тобто культурного середовища тої країни, мова якої вивчається [2].

При використанні міжкультурної комунікації варто не лише вивчати національно-культурні аспекти. Окрему увагу варто приділити вивченню фраз та виразів, які використовуються в певних ситуаціях, при цьому ж варто акцентуватися на міжкультурних відмінностях. Здобувачі освіти повинні знати про різницю між культурами та розуміти, які існують відмінності в методах спілкування, жестах, поглядах та звичаях. Вони повинні усвідомити, що є різні способи вираження однієї і тієї ж думки в залежності від культурного контексту. Вивчення культурних нюансів — це одна важлива частина вивчення мови в інтернаціоналізмі [6, Р. 395]. Здобувачі освіти мають бути ознайомлені зі значимими культурними нюансами, такими як табу, ввічливість, релігійні обряди тощо [2]. Це допоможе уникати неправильних чи образливих висловлювань, що можуть виникнути через незнання деяких культурних особливостей.

Важливим педагогічним методом реалізації міжкультурної комунікації є групова бесіда за участю всіх здобувачів освіти. Вона супроводжується короткими монологіями із сторони викладача, однак діалогічна форма комунікації повинна переважати. Бесіди в таких групах мають бути інформативними, але не багатотемними. Важливою умовою таких бесід є непідробна зацікавленість студентів та усвідомлення ними цінності обговорюваних тем. Роль викладача в проведенні таких бесід поступово зводиться до загального управління навчальним процесом, забезпечення послідовних, асоціативно обумовлених та логічних переходів від теми до теми. Підготовка до участі в інформативних бесідах здійснюється за допомогою спеціального навчання основним умінням діалогічного мовлення. Однак, реалізація міжкультурного спілкування повинна не просто відбуватися у системі «питання» – «відповідь». Модель реалізації міжкультурної комунікації повинна мати деякі інші діалогічні пари: «питання» – «відповідь»; «додаткові висловлювання» (можливо – контрвисловлювання) – «уточнення»; «контрпитання» – констатація». Ця схема може змінюватися відповідно до навчального контексту. Така модель сприятиме тому, що групова бесіда відбуватиметься невимушено, втратить риси «допиту». Для здійснення ефективної комунікації важливо використовувати проєктний метод: коли викладач або хтось із учнів робить ґрунтовне повідомлення на певну тему, а інші учасники навчального процесу ставлять різноманітні уточнюючі питання.

Висновки. Отже, використання міжкультурної комунікації є перспективним напрямом розвитку освітніх підходів у сучасній філології. В дослідженні зазначено, що основними принципами міжкультурної комунікації в філологічному контексті є культурна чутливість, вивчення ключових історичних та культурних особливостей, розуміння ключових нюансів та культурних контекстів, уникнення непорозумінь та розвиток мовленнєвих навичок. Зазначено, що процес вивчення іноземної мови має бути нерозривно пов'язаний з вивченням культури народу, який розмовляє цією мовою. Основними компонентами іноземної культури, що вивчаються, є характерні елементи країни, такі як культура побуту, звичаї та обряди, повсякденна поведінка. Важливими способами впровадження міжкультурної комунікації в процес вивчення іноземної мови є групові дискусії та проектний метод. Групова бесіда повинна бути ненав'язливою та цікавою для здобувачів освіти. Відповідно, суттєве значення має вміле використання викладачем спеціальних прийомів управління комунікативними методами навчання. Перспективним напрямом дослідження є аналіз та вивчення ефективності практичного впровадження міжкультурної комунікації у вивченні іноземних мов, який буде представлено в наступних роботах.

Література:

1. Герасименко Ю. Інноваційні технології у викладанні англійської мови у закладах вищої освіти. *Молодь і ринок*. 2022. Т. 11-12, № 197-198. С. 115–120. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2021.252863> (дата звернення: 14.06.2023).
2. Попсуй А. Роль міжкультурної комунікації у навчанні іноземних мов у ЗЗСО. URL: <http://erpub.chnpu.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/8601> (дата звернення: 14.06.2023).
3. Bouzid A., Haddouche F. Z. Developing the intercultural aspects in foreign language teaching. *10th International Conference on Education and New Learning Technologies*, Palma, Spain, 2–4 July 2018. P. 4889–4892. URL: <https://doi.org/10.21125/edulearn.2018.1210> (date of access: 17.06.2023).
4. Grodaska E., Machulianska A., Shapa L. Cultural-Linguistic Aspect of Teaching and Learning Spanish Colour Idioms and Symbols. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*. 2020. Vol. 12, no. 1. P. 213–231. URL: <https://doi.org/10.18662/rrem/12.1sup1/232> (date of access: 13.06.2023).
5. Kovtun O., Kovtun O., Ihnatenko N. Intercultural communication as a component of the formation of students' socio-cultural competence in teaching foreign language in higher education. *National academy of managerial staff of culture and arts herald*. 2019. No. 2. P. 236–239. URL: <https://doi.org/10.32461/2226-3209.2.2019.177527> (date of access: 17.06.2023).
6. Liddicoat A., Scarino A. Assessing intercultural language learning. *The Routledge Handbook of Language and Intercultural Communication*. 2020. P. 395–410. URL: <https://doi.org/10.4324/9781003036210-30> (date of access: 17.06.2023).
7. Pylypenko O., Kozub L. Foreign language teaching of ukrainian university students in a distance learning environment. *Arab world english journal*. 2021. Vol. 12, no. 3. P. 375–384. URL: <https://doi.org/10.24093/awej/vol12no3.26> (date of access: 13.06.2023).

8. Reid E. A. New pedagogical directions. *Changing Australian Education*. 2020. P. 254–270. URL: <https://doi.org/10.4324/9781003115144-15> (date of access: 18.06.2023).
9. Romaniuk S. Z. Theoretical and methodological basics teaching ukrainian in a foreign-language environment: comparative aspect. *Studia Gdańskie. Wzje i rzeczywistość*. 2020. Vol. XVI. P. 135–150. URL: <https://doi.org/10.5604/01.3001.0014.2518> (date of access: 13.06.2023).
10. Sellami-Baklouti A., Wang B., Ma Y. Developing systemic functional translation studies in Tunisia. *Key Themes and New Directions in Systemic Functional Translation Studies*. New York, 2022. P. 113–122. URL: <https://doi.org/10.4324/9781003166610-8> (date of access: 17.06.2023).
11. Sobkowiak P. Developing Learners' Intercultural Competence Through Autonomous Learning. *Second Language Learning and Teaching*. Cham, 2016. P. 51–66. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-319-07764-2_4 (date of access: 17.06.2023).

References:

1. Herasymenko Yu. (2022). Innovatsiini tekhnologii u vykladanni anhliiskoi movy u zakladakh vyshchoi osvity [Innovative technologies in teaching English in institutions of higher education]. *Molod i rynek – Youth and the market*. 11-12 (197-198), 115-120. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2021.252863>
2. Popsui A. Rol mizhkulturnoi komunikatsii u navchanni inozemnykh mov u ZZSO [The role of intercultural communication in teaching foreign languages in GSEI]. URL: <http://erpub.chnpu.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/8601> (дата звернення: 14.06.2023).
3. Bouzid, A., & Haddouche, F. Z. (2018). Developing the intercultural aspects in foreign language teaching. In 10th international conference on education and new learning technologies. IATED, 4889-4892 <https://doi.org/10.21125/edulearn.2018.1210>
4. Grodska, E., Machulianska, A., & Shapa, L. (2020). Cultural-Linguistic aspect of teaching and learning spanish colour idioms and symbols. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, 12(1), 213–231. <https://doi.org/10.18662/rrem/12.1sup1/232>
5. Kovtun, O., Kovtun, O., & Ihnatenko, N. (2019). Intercultural communication as a component of the formation of students' socio-cultural competence in teaching foreign language in higher education. *National academy of managerial staff of culture and arts herald*, (2), 236-239. <https://doi.org/10.32461/2226-3209.2.2019.177527>
6. Liddicoat, A., & Scarino, A. (2020). Assessing intercultural language learning. In *The Routledge Handbook of Language and Intercultural Communication* (p. 395–410). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003036210-30>
7. Pylypenko, O., & Kozub, L. (2021). Foreign language teaching of ukrainian university students in a distance learning environment. *Arab world english journal*, 12(3), 375–384. <https://doi.org/10.24093/awej/vol12no3.26>
8. Reid, E. A. (2020). New pedagogical directions. In *Changing Australian Education* (p. 254–270). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003115144-15>
9. Romaniuk, S. Z. (2020). Theoretical and methodological basics teaching ukrainian in a foreign-language environment: comparative aspect. *Studia Gdańskie. Wzje i rzeczywistość*, XVI, 135–150. <https://doi.org/10.5604/01.3001.0014.2518>
10. Sellami-Baklouti, A., Wang, B., & Ma, Y. (2022). Developing systemic functional translation studies in Tunisia. In *Key Themes and New Directions in Systemic Functional Translation Studies* (p. 113–122). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003166610-8>
11. Sobkowiak, P. (2016). Developing learners' intercultural competence through autonomous learning. In *Second language learning and teaching* (p. 51–66). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-319-07764-2_4